

Vèrtex

Març-abril 2012 • núm. 241 • 4,90 €

Federació d'Entitats
Excursionistes de Catalunya
Federació Catalana d'Alpinisme i Escalada

ROMANIA

Carpats escarpats

OSONA

**Excursionisme
de contrastos**

MASSÍS CENTRAL FRANCÈS EN BTT

**Dels volcans
a la Mediterrània**

CANALS

PIRINENQUES

La via directa

Entrevista:
Joan Cervera

Vèrtex

EDITA:
Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya
Federació Catalana d'Alpinisme i Escalada
Rambla 41, pral. 08002 Barcelona
Tel.: 93 412 07 77. Fax: 93 412 63 53
www.feec.cat
Redacció vèrtex, redacciovertex@feec.cat

DIRECTOR:
Jaume Ferrández. vertex@feec.cat

REDACTOR I CORRECTOR LINGÜÍSTIC:
Xavier Maduell. xmaduell@feec.cat

REDACTOR ADJUNT:
Josep Llusà. jllusa@feec.cat

CONSELL DE REDACCIÓ: Pito Costa, Jaume Ferrández, Jordi Laluetza, Josep Llusà, Xavier Maduell, Glòria Martí, Pep Mota, Jordi Merino, Anna Mongay i Joan Tutusaus.

PUBLICITAT:
Consol Rodríguez. Tel. 93 412 07 77 (ext. 4).
publicitatvertex@feec.cat

SUBSCRIPCIONS I ATENCIÓ AL LECTOR:
lectors@feec.cat

REDACCIÓ:
Novetats editorials: Joan Escalé
Vies noves: Armand Ballart
Món alpinístic: Pep Soldevila
Escalada esportiva: José E. Agustí

RESSENYES: Armand Ballart
MAPES: Geoglobal.cAd, SL

HAN COL·LABORAT EN AQUEST NÚMERO:
Laila Andreu, Antoni Anguera, Raluca Barbu, Michel Biez, Juan Manuel Borrero, Ramon Boter de Palau, Dani Brugarolas, Laura Calderón, Quico Campos, Jordi Canyameres, Simon Carter, Joan Cervera, Adrià Chueca, Carles Claraco, Spencer Coca, Samuel Colomer, Enric Faura, Sidarta Gallego, Manel García, Pere Grima, David Guio, Jordi Gutiérrez, Joan Jover, Karin Kage, Alberto Lessman, Ramon Majó, Emili Martínez, Xavier Martorell, Albert Masó, Óscar Masó, Manel Mejías, Montse Molano, Aurora Montserrat, Josep Mula, Marc Pinsach, Olga Rovira, Gerard Rull, Pako Sánchez, Manel Segura, Jordi Spoerry, Araceli Segarra, Joan Solé, Maria Torres, Alfons Vallis, Mircea Verhelet, Antoni Villena i Xavier Zapater.

PORTADA: via Estasen al Petit Encantat, un dels millors regals pallaresos en escalada glacial. Foto: Jordi Gutiérrez

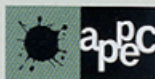
SUMARI: la comarca d'Osona conté un patrimoni arquitectònic ple de racons a preservar. Foto: Juan Manuel Borrero

MAQUETACIÓ: Anversal
IMPRESSIÓ: Litografia Rosés, SA
DISTRIBUCIÓ: SPM, SL i Distribuciones MOR
Dipòsit legal: B. 36121-1965
ISSN: 0042-4420

Preu d'un exemplar: 4,90 euros

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Secretaria de Comunicació

VÈRTEX no comparteix necessàriament el criteri que s'exposa en els diferents articles publicats, el qual és d'exclusiva responsabilitat dels seus autors. Es prohibeix la reproducció total o parcial de qualsevol contingut publicat a VÈRTEX sense l'expressa autorització escrita dels titulars del copyright. VÈRTEX adverteix al lector que la pràctica dels esports de muntanya comporta riscos i aconsella extremar les precaucions.

Març-abril 2012 • VÈRTEX núm. 241

sumari

18 Romania. Carpats escarpats • Carles Claraco i Emili Martínez

28 Canals de neu, gel i mixt. Viatge al Pirineu • Montse Molano

38 Entrevista. Joan Cervera • Albert Masó i Òscar Masó

44 Al voltant de la plana de Vic. Excursionisme de contrastos
Aurora Montserrat

52 Dels volcans a la Mediterrània. Massís Central francès en BTT
Manel García

62 Xalet-refugi Pere Carné. El campament base de la Cerdanya
Ramon Boter de Palau

seccions

editorial 2

notícies 4

opinió: "Cal menjar-nos el paisatge" 36

novetats editorials 64

vies noves 68

món alpinístic 72

escalada esportiva 76

fitxes d'activitat 79

Entitat
Esportiva
Certificada
Resolució VCP/3714/2009

◦ Joan Cervera va rebre l'Ensenya d'Or de la FEEC l'abril de 2011 de mans de Jordi Merino, president de la Federació. Foto: Jordi Canyameres

JOAN CERVERA I BATARIU

“El futur de l'excursionisme haurà de ser visionari, com el de Catalunya”

El mes d'abril de 2011 es va atorgar l'Ensenya d'Or de la FEEC a Joan Cervera i Batariu, un home que ha dut a terme una incansable i prolífica activitat emprenedora dins del món muntanyenc català. És tot un privilegi poder-vos oferir les seves experimentades idees, opinions i records.

Si fem un recull acurat de les activitats polifacètiques que ha realitzat en Joan Cervera al llarg de la seva vida, sempre compromesa amb Catalunya, ens adonem que som davant d'un historial impressionant i difícil de superar, reconegut en forma de nombrosos guardons i distincions. El fet d'entrevistar-lo és tot un repte i ensem una oportunitat d'aprendre de la seva saviesa. Quan comencem l'entrevista ens dirigim a ell de vostè, per respecte obvi, però aviat ens dona a entendre que desitja ser entrevistat per amics i no per coneguts. Així doncs, passem a tutejar aquest home il·lustre i alhora tan senzill i proper de tracte en el seu domicili de la vila de Gràcia (Barcelona), acompanyat de l'Aurora, la seva amable esposa.

-Com et vas iniciar en el món excursionista?

-Doncs gràcies a l'amistat que vaig fer amb un dels fills de l'amo d'una de les primeres feines

que vaig tenir. Aquell home era molt muntanyenc i el seu fill m'invità a acompanyar-los a fer una caminada. Jo rondava els 14 anys i d'aquesta forma vaig començar a fer excursions. Primer a muntanyes properes a Barcelona, com Sant Llorenç del Munt i l'Obac, Sant Salvador de les Espases o Montserrat. Després a llocs més llunyans com el Montseny, el Pedraforca, el Pirineu... Als 21 anys vaig entrar a treballar a Myrurgia, on vaig conèixer un excursionista, en Jordi Ribot, que m'animà a fer-me soci del Club Excursionista de Gràcia (CEG), ja que la seva seu es trobava a tocar de casa meva. Allà em vaig fer del Grup Especial d'Escalada (GEDE), que em va obrir la muntanya amb uns horitzons que no havia vist mai abans.

-Quins han estat els teus mestres en el món de l'excursionisme?

-He tingut múltiples mestres, dels quals he anat seguint els passos. En caràcter general, en Josep Buch i Parera, fundador del *Gràcia*. En l'apartat cultural en Josep Iglésies i Fort, escriptor prolífic i historiador de l'excursionisme. D'altres han estat el geògraf Antoni Bescós, l'editor Rafael Dalmau o Josep Maria Batista i Roca, catalanista i introductor de l'escoltisme a Catalunya. Entre els dirigents federatius destacaria el doctor Eduard Padrós de Palacios i en Francesc Martínez Massó. També admiro l'italià Carlo Alberto Pinelli, fundador de Mountain Wilderness, un mestre en la defensa de la natura. En el món de l'escalada destacaria en Pany, Jordi Farrera, Lluís Estasen, Joaquim Company, Agustí Jolis i Maria Antònia Simó. A l'estranger han estat els italians Carlo Negri, Riccardo Cassin i Cesare Maestri, els quals vaig poder conèixer. Fora de la muntanya no em puc deixar pas en Pompeu Fabra.

-Cita'ns el record d'alguna escalada especial.

-Sens dubte l'escalada al Cavall Bernat de Montserrat l'any 1952 perquè és una agulla mítica, única: el Cavall és el Cavall! A més, per a mi va tenir un sentit patriòtic, ja que al seu cim ens va rebre la imatge de la Moreneta de pedra, lligada amb filferros i cordes per no acabar de trencar-se. Simbolitzava una Catalunya que llavors també estava lligada. Una altra ascensió especial va ser la primera absoluta que vàrem fer a la Punta Escofet de les Roques de Benet, als Ports de Beseit, l'any 1959. L'anada en tren, el cotxe de línia, l'estada en una masia, l'escalada en si... Tot plegat va ser molt especial.

-Des de ben jove has ocupat càrrecs de responsabilitat dins del món de la muntanya. Què et va impulsar a assumir-los?

-Era la mateixa empenta que en aquella època et feia anar canviant d'empresa per poder tenir més ingressos i ajudar a casa. Tot això representava assumir cada cop més responsabilitat. Aquest sentit del compromís també em va fer plantejar què podia fer per al món de la muntanya i per al meu país, Catalunya.

-Vas ser president del Grup de Socors a la Muntanya de la Delegació Catalana de la FEM. En què consistien els rescats en aquella època?

-Quan es produïa un accident de muntanya, els muntanyencs afectats telefonaven a la Federació o als Bombers de Barcelona. Aquests contactaven ràpidament amb un dels caps de cordada dels Grups de Socors a la Muntanya. El primer cap de cordada que atenia la trucada posava en marxa l'operació de rescat: cercava gent per participar en el rescat aportant-hi un vehicle, material d'escalada, etc. L'única preparació que teníem era la pròpia de la nostra activitat a la muntanya. Era dur perquè ens havíem d'enfrontar amb mitjans mínims a qualsevol situació i a vegades amb una meteorologia adversa.

-També vas participar en la creació de la famosa caminada de resistència Matagalls-Montserrat. Com va començar tot?

-El seu origen prové de la gesta que protagonitzà l'any 1904 en Mossèn Jaume Oliveras quan va aconseguir anar del Matagalls a Montserrat en menys de 24 hores. 25 anys després, Oliveras va plasmar aquesta experiència en el butlletí del modest Grup Excursionista Joventut Catalana, actualment desaparegut. Temps després en Josep Buch i Parera va donar a conèixer de nou aquest escrit i un grup del Gràcia ens proposàrem repetir la travessa. Recuperàrem trams del recorregut original i amb el camí enllestit intentàrem la primera repetició integral. A Vacarisses una tempesta ens va obligar a agafar a corre-cuita un tren per tornar a casa. Més tard hi participàrem en Carles Albesa, Jordi Ribot i jo. Els vaig haver de

1. Joan Cervera (en primer terme) i Carles Albesa a l'aresta de Gauba del Vinhamala els anys 70. Foto: Jordi Colomer

2. Joan Cervera i la seva esposa Aurora Vila a Montserrat, l'octubre de 1955. Foto: Robert Spoerry

3. En Joan i l'Aurora als Alps suïssos l'agost de 1966, amb la silueta del Cerví al fons. Foto: col·lecció Vila-Cervera

"L'esperit excursionista sempre ha vetllat per la protecció de la natura"

"Els escaladors actuals són uns mestres, però la majoria tendeix a escalar vies assegurades com cremalleres"

deixar a Sant Andreu de la Castanya per problemes al genoll, però l'Albesa i el Ribot van poder completar la travessa en menys de 24 hores. L'any 1972 es va celebrar el cinquantenari del CEG sota la presidència de Carles Albesa, que va proposar organitzar la travessa dins dels actes de celebració. Malgrat la dificultat de la prova, s'hi van inscriure més de 150 persones. Vam decidir organitzar-la cada dos anys i més tard cada any a causa del seu èxit.

-Com veus la Matagalls-Montserrat en l'actualitat?

-Entenc que, per l'allau de participants, s'hagi hagut de limitar el nombre d'inscrits. A més,

s'ha modificat i allargat el traçat per adaptar-lo a les normes dels parcs naturals que travessa l'itinerari i a les noves infraestructures. Però el més important és mantenir l'esperit original de la travessa i premiar tots els que la completen en menys de 24 hores, sense distingir-ne guanyadors ni rècords individuals.

-Has fet molts articles i diversos llibres de muntanya. Què t'ha motivat a escriure sobre temes tan diversos com biografies, relats fantàstics, ressenyes, dietaris de camp o lèxic popular?

-La muntanya et permet un grau molt ampli d'actuació i, a més, jo crec que mentalment sóc una mica dispers. He procurat ser més racional, sobretot en el món professional, però he estat més aviat tastaolletes i per això he tocat tants temes. Sobretot m'ha agradat la ciència-ficció muntanyenca perquè és emocionant i se n'ha escrit poc. A més a més, amb ella pots arribar a endevinar el futur, com tants cops ha passat amb altres autors coneguts.

-Has estat un dels promotors de la Fira del Llibre de Muntanya al Collsacabra. Com ha evolucionat el món editorial de muntanya en català?

◉ Les grans muntanyes com el Vinhamala sempre han atret la mirada de l'entrevistat. Foto: col·lecció Vila-Cervera

◉ El 1976 Joan Cervera va rebre la medalla d'argent del Club Excursionista de Gràcia. A la foto Josep Cuadrench, vicepresident de la llavors Federació Catalana de Muntanyisme, li'n fa lliurament. Foto: col·lecció Vila-Cervera

-Hi ha hagut un canvi immens. Després de la Guerra Civil, l'editorial Juventud va fer una gran tasca en castellà. Més tard, les publicacions en català s'incrementaren i actualment la producció abraça molts aspectes. Cossetània, Pagès, Rafael Dalmau, Publicacions de l'Abadia de Montserrat i moltes altres editorials han sabut

diversificar els temes a partir de les guies. Han publicat obres de literatura, estudi i monografies locals, importantíssimes perquè inclouen molta part de la nostra història. Estem patint moments difícils en general, però també vivim una època victoriosa quant al nombre de lletres i escriptors que hi ha en català.

-La tardor passada se celebrà el VI Congrés Excursionista Català després de molts anys de no organitzar-se'n cap. Què opines d'aquestes iniciatives?

-És interessant fer aquests congressos per tal de debatre qüestions relacionades amb els problemes que afecten globalment l'excursionisme i les entitats. La realitat és complicada i caldria trobar unes línies d'actuació conjunta, d'acord amb aquests temps tan canviants, que siguin fidels a unes normes bàsiques i al nostre país i llengua. Crec que d'una manera o altra això ha quedat de manifest en aquest VI Congrés.

-Quins són els valors que ha de transmetre l'excursionisme?

-Avui ens podríem preguntar si els valors antics encara tenen vigència. L'amistat, la companyonia, el sacrifici, l'entrega, el patiment, la germanor o el fet de compartir el material són els mateixos valors del viure, de l'escola, de la família, del treball. Són ambivalents perquè tant serveixen per a una cosa com per a una altra; és a dir, per fer-te espavilar. A mi m'han servit en tots els aspectes de la vida. En algun moment t'has d'arriscar i a la muntanya les situacions difícils penetren més, són més enfortidores.

-Com veus el futur de l'excursionisme a casa nostra?

-De la mateixa manera que el futur de Catalunya, al qual l'excursionisme sempre ha estat lligat. Haurà de ser visionari, esperançat i il·lusionat encara que canviï el nom de l'excursionisme i es digui d'una altra manera.

-En el món actual, com creus que evolucionaran les entitats excursionistes?

-Actualment molta gent surt a la muntanya pel seu compte. Fins i tot els mòbils i Internet han anat deixant les guies de muntanya com una cosa obsoleta i quasi romàntica. No obstant això, veig que hi ha gent jove a les entitats. El que preocupa és saber quina rotació hi haurà; és a dir, quant temps hi durarà aquest jovent.

-L'any 1989 es va fundar Mountain Wilderness de Catalunya, de la qual ets cofundador i president d'honor. Quins foren els precedents i com va començar?

-La història ens parla de precedents en la defensa de la natura com el del bosc del Gresollet, al peu del Pedraforca. Es va salvar de la tala gràcies a una campanya promoguda per les entitats excursionistes dels anys vint del segle passat. També les reconstruccions del monestir de Ripoll, del de Sant Cugat del Vallès o de les Drassanes de Barcelona foren en part impulsades per entitats excursionistes per protegir el patrimoni del país. Aquest concepte de protecció ha estat des de sempre inclòs en l'esperit excursionista. Quan Mountain Wilderness va aparèixer, donà un aire nou a aquestes iniciatives i en motivà la fundació de la branca catalana. Es parlava del free-K2, de les deixalles de l'Everest, de la recuperació paisatgística, etc. En aquest darrer concepte hi vaig intervenir molt amb les primeres accions de neteja

◊ En Joan i l'Aurora al seu domicili de Gràcia (Barcelona). Foto: Òscar Masó

de maquinària i d'instal·lacions abandonades al Pirineu, realitzades amb voluntaris i altres ajuts com el dels Bombers de la Generalitat. La primera campanya fou a la vall de Molières i després al Pallars Sobirà.

-Quines altres accions de defensa de la muntanya destacaries durant aquests anys?

-S'ha fet molta activitat als Pirineus i Prepirineu. També a la baixa muntanya com a Montserrat, on vam evitar la construcció d'una carretera fins a Sant Jeroni i es van retirar les restes d'una avioneta estavellada al coll de Porc. A més, s'instauraren controls mediambientals en caminades com la Matagalls-Montserrat. Cal dir que Mountain Wilderness Catalunya ha col·laborat molt amb MW Internacional. Ho ha fet des dels començaments, com en la reeixida campanya de salvaguarda de les muntanyes sagrades de l'Olimp, a Grècia, on vam recollir signatures de personalitats catalanes com Subirachs, Tàpies, Porcel, Triadú i Oró. Per tot plegat estic satisfet de la tasca realitzada.

-Ara parlem d'escalada; has estat un escalador d'espardenyes i cordes de canem. Quina opinió tens de l'escalada actual?

-Els escaladors actuals són uns mestres i els admiro molt. Són uns acròbates molt entrenats en el gimnàs i, a més, la gran evolució del material ha permès escalar en millors condicions que abans. Però el que no m'agrada són les vies assegurades com cremalleres i que, a més, la majoria de gent tendeixi només a escalar això. Entenc que hi ha d'haver diferents nivells, però abans tothom havia de passar per l'adreçador; com quan senties el tremolor de cames per superar aquell pas, o bé quan hi havia ràpels delicats amb savines que et feien parar una atenció extrema o quan havies d'abandonar si no podies superar aquell tram. Amb el que no estic d'acord és amb les vies ferrades. Per mi és com adulterar la muntanya. Està bé fer-

ho per als nens, muntant alguna *tirolina*, etc., però instal·lar-ho per a tothom pot resultar perillós perquè hi acaba anant gent inexperta. Llavors pensem: en cas d'accident qui se'n responsabilitza? Qui ha permès muntar la via? Qui la manté? Està bé conservar les instal·lacions històriques que tenen l'origen en els fronts de guerra de les Dolomites, però d'aquí a escampar-les per tot arreu com un parc d'atraccions no em sembla correcte.

-Com has pogut compaginar la vida familiar i professional amb tantes responsabilitats d'àmbits diferents com el muntanyenc, el cultural o el polític?

-Aquí hi ha un factor determinant: la meua esposa, l'Aurora. Sense ella no hauria pogut fer-ho perquè en tot aquest temps ha dut el pes de la família. No obstant això, tanta activitat no ens ha impedit compartir la muntanya junts. La meua dona també té cura de les ressenyes dels concerts dels Cantaires Muntanyencs del Gràcia, sobretot dels Concerts de Primavera, que se celebren cada any per homenatjar una figura gracienc. Ella escriu molt bé i també fa articles, encara que no disposa de gaire temps.

-Has estat mestre de moltes persones. Quins consells donaries als qui s'inicien en el muntanyisme?

-Primerament els aconsello que siguin honestos, sobretot amb ells mateixos. Que tinguin un sentit ètic de la vida. Per a aquest propòsit no cal ser trist o malhumorat. Es pot ser alegre i optimista, i alhora responsable. Cal que vagin a gaudir de la muntanya, dels companys, de la cordada. També han de procurar fer club: crear un moll de l'os; reunir-se amb altra gent i canviar impressions, cadascú amb les seves idees, la seva creença religiosa i el seu sentit polític. Cal no separar-se per classes socials ni per generacions perquè és molt important la seva convivència dins les entitats excursionistes.

-Quins dels reconeixements que has rebut t'han fet més il·lusió?

-Tots me'n fan, però les dues distincions que més aprecio són l'Ensenya d'Or de la FEEC, pel seu significat col·lectiu, i la de president d'honor del Club Excursionista de Gràcia perquè és la meua entitat. Jo sóc fill del Gràcia culturalment i esportivament i és on hi he dedicat més temps. **V**

flaix...

JOAN CERVERA I BATARIU (Barcelona, 1926)

- Diplomant en estudis mercantils i tècniques d'expressió oral i escrita. Tècnic comercial i expert en publicitat i màrqueting. Va treballar en la direcció d'empreses i actualment està jubilat.
- Excursionista, alpinista i esquiador. Ha realitzat escalades a les principals serres catalanes i espanyoles, a les Calanques, als Alps i a Grècia.
- Ha estat president del GEDE del CEG (1953-1957), del CEG (1957-1961), del Grup de Socors a la Muntanya de la Delegació Catalana de la FEM (1961-1963), de la Delegació Catalana del GAME (1963-1965), de Mountain Wilderness de Catalunya (1991-1995) i vicepresident de la FEEC (1992-1995).

- Membre d'honor del GAME (1964), membre d'honor del GEDE (1970), Medalla de Forjador de la Història Esportiva de Catalunya de la Generalitat de Catalunya (1993), president d'honor de Mountain Wilderness de Catalunya (1996), Medalla d'Honor de Barcelona (2005), president d'honor del CEG (2011) i Ensenya d'Or de la FEEC (2011).
- Autor d'articles en revistes de muntanya (*Mai Enrera*, *VERTEX*, *Avant*, *Excursionisme*, etc.) i dels llibres *La màgia de la muntanya* (1991), *Soliloquis muntanyencs* (1998), *Clergues excursionistes* (2004) i *Dietari de treball de camp a la Segarra* (2011). Coautor amb Albert Manent i Segimon de llibres dedicats als noms populars dels núvols, boires i vents de diferents comarques catalanes.